

Park-Rekreasyon Alan Seçimi ve Kullanım Kısıtlayıcıları Ölçeği (P-RASVKKÖ): Ölçek Geliştirme Çalışması

Özge YAVAŞ TEZ¹, Melike ESENTAŞ², Pınar GÜZEL³

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-1948-1620>

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0001-8980-5662>

³Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0001-5982-2816>

Email: ozgeyavas@hotmail.com.tr, melike.esentas@windowslive.com, pnrguzel@yahoo.com

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 31.08.2020 - Kabul: 22.11.2020)

Öz

Çalışmanın amacı, rekreatif amaçlı park ve rekreasyon alanlarını kullanan katılımcıların bu alanları tercih etme ve alan kullanımına ilişkin kısıtlamaları belirlemeye yönelik bir ölçek aracı geliştirmektir. Çalışma, genel tarama modelinde dizayn edilmiştir. Ölçek Geliştirilme aşamasında Park-Rekreasyon Alan Tercih ve Kullanım Kısıtlayıcıları Ölçeği'nin (P-RASVKKÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları bir ana grup (1098) ve üç alt grup (400, 375, 350) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması için aykırı uç değerler analizi, madde analizi, açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi, yakınsak geçerlik (AVE) ve Yapı Güvenirliği (CR) hesaplamaları ile iç tutarlılık güvenirliği ve iki yarı test güvenirliği (Split-Half), madde-alan korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir. AFA sonucunda P-RASVKKÖ'nin ilk grup için toplam varyansın % 49.48; ikinci grup için % 48.71; üçüncü grup için % 48.67 ve ana grup için % 48.94 olarak açıklandığı, ölçek maddelerinin park-rekreasyon alan kullanımı ve park-rekreasyon alan seçimi olmak üzere iki faktörde toplandığı ve ölçeğin 14 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. Gruplara ilişkin belirlenen yapının doğrulanması için her grup için ayrı ayrı DFA yapılmıştır. Gruplar için yapılan DFA sonucunda ortaya çıkan uyum indeksleri incelendiğinde bütün gruplar için iki faktörlü yapının doğrulandığı ancak en yüksek uyum değerlerinin ana grup üzerinde yapılan DFA sonucunda olduğu saptanmıştır. P-RATVKKÖ'nin güvenirliliğini test etmek amacıyla yapılan iç tutarlılık analizi ve iki yarı test güvenirliliği analizi doğrultusunda, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ana grup üzerinde yapılan madde analizleri kapsamında veri setine ilişkin % 27'lik alt-üst gruplar belirlenmiş ve gruplar arasındaki ortalama puanlar arası fark anlamlı bulunmuştur. Madde analizi kapsamında ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam test korelasyon değerleri incelenmiş ve bu değerlerin ,34 ile ,58 arasında değiştiği belirlenmiştir. Tüm bu analizler sonucunda Park-Rekreasyon Alan Seçimi ve Kullanım Kısıtlayıcıları Ölçeği'nin (P-RASVKKÖ) geçerli ve güvenilir bir ölçek aracı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, Kısıtlamalar, Engeller, Park ve rekreasyon alanları, Alan seçimi, Alan kullanımı, Ölçek geliştirme

Park-Recreation Field Selection and Use Restrictors Scale (P-RFSURS): A Scale Development Study

Abstract

The purpose of this study is to develop a measurement tool for the participants using parks and recreational fields for recreational purposes to determine their preference reasons and restrictions for field use. This study was designed in a general screening model. During the scale development stage, reliability and validity studies of the Park-Recreation Field Selection and Use Restrictors Scale (P-RFSURS) were performed on a one main group (1098) and three sub-groups (400, 375, 350). For the validity and reliability study of the scale, outlier analysis, item analysis, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis, convergent validity (CV) and Structural Reliability (SR) calculations, and internal consistency reliability and split-half test reliability (Split-Half), item-field correlation analyses were carried out. Following EFA, it has been determined that P-RFSURS explains the total variance as 49.48% for the first group, 48.71% for the second group, 48.67% for the third group and 48.94% for the main group, scale items are collected under two factors namely park-recreation field use and park-recreation field selection and the scale is composed of 14 items. In order to confirm the structure related to groups, CFA was conducted separately for each group. Analyzing the fit indices that occur as a result of CFA conducted for groups, it has been determined that two-factor structure was confirmed for all groups; however, the highest fit scores occurred after CFA performed on the main group. In line with the internal consistency analysis and split-half test reliability analysis conducted with the purpose of testing the reliability of P-RFSURS, the scale was found to be highly reliable. In addition, within the scope of item analyzes performed on the main group, 27% lower-upper groups related to the data set were determined and the difference between the average scores among the groups was found to be significant. Within the context of item analysis, the corrected item-total test correlation values of the scale were analyzed and these values were found to change between .34 and .58. Following all of these analyses, it has been concluded that Park-Recreation Field Selection and Use Restrictors Scale (P-RFSURS) is a reliable and valid measurement tool.

Keywords: Leisure, Constraint, Barriers, Park and recreation areas, Site use, Site selection, Scale development

Giriş

Günümüzde bireyler çeşitli nedenlerden dolayı fiziksel, psikolojik ve sosyal gerginliklere maruz kalmaktadır. Bazı bireyler, bu olumsuz koşullardan kurtulmak ve gerginliklerini atmak için doğayı bir kaçış aracı olarak kullanırken; kent içerisinde yaşayan ve kent yaşamının gürültüsünden kaçma imkânı olmayan bireyler fiziki ve psikolojik bütünlüğünü korunabilmek ya da sağlığını yeniden kazanabilmek için kentin olanaklarından faydalanmak ister.

Hareketsizlik, günümüzde önemli bir halk sağlığı sorunudur. Rekreasyonun fiziksel aktivite boyutu düşünüldüğünde rekreatif aktivitelere katılımın bu sorunu bertaraf etme özelliğinin olduğu bilinmekte ve birçok çalışma ile belgelenmektedir (Misener, Doherty and Hamm-Kerwin, 2010; Fenton, White, Gallant, Gilbert, Hutchinson, Hamilton-Hinch and Lauckner, 2017; Thomsen et al., 2018).

Gelişen, sürekli değişen ve yaş alan kentlerde serbest zamanlarını değerlendirmek isteyen bireyler güvenlik açısından tartışmalı olan birçok park alanları ile karşılaşırken aynı zamanda serbest zamanlarını aileleri ile birlikte geçirebilecekleri mekan kısıtlılığı içerisinde olduklarından şehirden uzaklaşmayacakları kolay ulaşım imkanı olan, ucuz ve birçok etkinlik çeşitliliği olan yer arayışı içerisine girmektedir. Bu durum özellikle hafta sonunu aileleri ve küçük çocukları ile birlikte değerlendirmek isteyen bireyler için pratik bir çözüm olamamaktadır. Bu da her ne kadar sağlığın iyileştirilmesi ya da korunması amacı ile gerçekleştirilen fiziksel aktivitenin faydalarının yanında aktivitenin gerçekleştirilebileceği park ve rekreasyon alanları açısından bir takım kısıtlamaları gün yüzüne çıkmasına sebep olmaktadır. Buradaki kısıtlamadan kasıt, bireyin serbest zaman tercihlerinin oluşumunu sınırlandıran, katılımı ve katılım sonucu elde edilecek hazzı engelleyen faktörler olarak tanımlanmaktadır (Jackson, 2000).

Literatürde yaklaşık 1980'den beri, serbest zaman faaliyetlerine katılımı ilgili kısıtlamalar başta olmak üzere birbirleriyle bağlantılı konularla ilgili giderek artan sayıda çalışma ortaya çıkmıştır (Boothby, Tungatt and Townsend 1981; Francken and van Raaij 1981; Godbey 1985; Henderson, Stalnaker and Taylor 1988; Howard and Crompton 1984; Jackson 1983; Jackson and Searle 1985; McGuire 1984 ; Romsa and Hoffman 1980; Searle and Jackson 1985a; Witt and Goodale 1981; Crawford and Godbey 1987; Iso-Ahola and Mannell 1985; Jackson and Dunn 1987; Jackson and Searle 1985; Searle and Jackson 1985b). Serbest zaman kısıtlamalarına ilişkin araştırmalar çoğunlukla katılıma odaklanır. Kısıtlamalarla ilgili çalışmalar incelendiğinde zaman, ulaşım, güvenlik, maliyet, beceri eksikliği, yorgunluk ve aile yükümlülükleri gibi bir dizi faktör ortaya çıkarılmıştır (Alexandris, Barkoukis, Tsobatzoudis and Grouious, 2003; Henderson and Ainsworth, 2000; Henderson et al. , 2001; Miller and Brown, 2005; Son, Mowen and Kerstetter, 2008). Benzer şekilde, halk sağlığı araştırmaları, bu araştırmalar çizgisinde kişisel, sosyal, çevresel faktörleri baz alarak fiziksel aktivite kısıtlamalarını “engeller” olarak adlandırmış ve zaman eksikliği, yorgunluk, enerji eksikliği, kötü hava, ortak eksikliği, öz-bilinç , güvenlik kaygıları, motivasyon eksikliği, diğer öncelikler veya taahhütler ve fiziksel olarak aktif olmayı sevmemek olarak bir dizi faktör belirlenmiştir (Brown, Huber and Bergman, 2006; Brownson, Baker, Housemann, Brennan and Bacak, 2001; Genkinger, Jehn, Sapun, Mabry and Rohm Young, 2006; Salmon, Owen, Crawford, Bauman and Sallis, 2003; Trost, Owen, Bauman, Sallis and Brown, 2002). Ayrıca, çeşitli araştırmacılar, serbest zamanda algılanan özgürlük ve seçim gibi kavramları, kısıtlamalara paralel ve birbirini tamamlayan bir literatür yapısında yeniden tanımlamaya başlamıştır (Ellis ve Witt 1984; Harper 1986; Iso-Ahola 1985; Mannell ve Bradley 1986; Shaw 1985; Witt ve Ellis 1985). Serbest zaman kısıtlamaları araştırma sonuçları, serbest

zaman davranışı hakkındaki bilgilere önemli bir katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Aynı zamanda kısıtlamalara ilişkin sonuçlar, rekreasyon ve serbest zamana ilişkin yönetim stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanmasında da kullanılabilir. Özellikle park ve rekreasyon alan kullanımları göz önüne alındığında serbest zamanların bu gibi alanlarda değerlendirilmemesi ve kısıtlamaların araştırılması da katılım ve tercih gibi serbest zaman davranışının "olumlu" yönlerine ilişkin daha geleneksel ve yaygın olarak yürütülen çalışmaları tamamlayıcı nitelikte olacaktır. Bu bağlamda, kısıtlama araştırmalarının temelde iki katkısı ön plana çıkmaktadır. Birincisi, serbest zamanlarını park ve rekreasyon alanlarında değerlendiren kişileri sınıflandırarak serbest zaman değerlendirme anlayışlarını ortaya çıkarmak ve serbest zamanlarını bu tür alanlarda değerlendirmeyen kişilerin özelliklerini tanımlayarak neden katılmadıklarını sormak (Crawford and Godbey 1987; Jackson 1983; Jackson and Searle 1983). İkincisi, serbest zamanlarını park ve rekreasyon alanlarında değerlendirmek isteyen ancak katılımını olumsuz etkileyen kısıtlamaların olduğu algısını yaşayan gizli talebin olduğu nüfusun belirlenmesinde ve bu kısıtlamaların belirlenmesine yardımcı olacaktır. Birçok kısıtlama araştırması aynı zamanda katılımcı olmayan ancak olmak isteyen gizli talebin olduğu nüfusun tanımlanmasının rekreasyon yönetimini geliştirebileceği varsayımına da dayanmaktadır. McGuire (1984), bireylerin "kısıtlamalar" tarafından serbest zaman katılımından ne ölçüde engellendiğini değerlendirerek, bu kısıtlamaları kaldırmak için programlar tasarlanmasının mümkün olacağını gözlemlemiştir." Sonuçlar daha sonra katılımın miktarını ve kalitesini arttırmaya veya "israf" düzeyini azaltmaya yardımcı olabilir (Boothby et al., 1981).

Searle and Jackson (1985b), serbest zaman kısıtlamalarının araştırılmasının rekreasyon alanına dört düzeyde fayda sağlayabileceğini ileri sürmektedir: felsefe, politika, program planlama ve pazarlama. Daha spesifik olarak, kısıtlama araştırması uygulayıcıların beş soruyu ele almalarına yardımcı olabilir:

- (1) Serbest zaman hizmetlerinin sunumu yeterli mi veya hizmetlerdeki boşluklar potansiyel katılımcılar için kısıtlamalar yaratıyor mu?
- (2) Başka hangi kısıtlamalar katılımı etkiler?
- (3) Hangi kısıtlamalar uygulayıcılar tarafından en uygun şekilde ele alınır ve hangileri etkilerinin ötesindedir?
- (4) Kısıtlamaların katılım üzerindeki etkileri nedeniyle, serbest zaman hizmetlerine erişimleri açısından belirli bir dezavantajlı nüfusun alt grupları var mı?
- (5) Kısıtlamaların katılım üzerindeki etkilerini hafifletmek için hangi stratejiler geliştirilebilir?

Crawford and Godbey (1987), bir kısıtlamanın yalnızca tercih ve katılım arasında müdahale eden bir şey olarak tanımlanması gerektiği yönündeki ortak varsayımını ortaya atarak temelde iki kategorinin olduğunu ileri sürmektedir. İlki, katılımdan ziyade tercihler üzerinde bir etkiyi temsil ederken, ikincisi, hem tercihleri hem de katılımı aynı anda etkiler.

Rekreasyonun, planlı olarak gerçekleştirilen aktiviteleri kapsadığı ve spordan daha geniş bir konsepti içine aldığı düşünüldüğünde bu yönüyle, yalnızca gençleri ve sporcuları değil toplumun her kesiminden bireyi içine almakta ve çeşitliliğe önem vermektedir. Bu noktada özellikle kentsel rekreasyon alanları, bireylerin sosyalleşmek ve dinlenmek amacıyla serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri ve aynı zamanda rekreatif aktivitelerini yapabilecekleri kamusal alanlar olarak bilinmektedir (Smiley et al., 2016). Rekreasyonun fiziksel aktivite boyutunda, aktivitenin gerçekleştirilebileceği kamusal alan niteliği taşıyan rekreasyon ve park

alanlarının kullanımı ücretsiz veya düşük maliyetlidir. Bu nedenle katılım kolaydır ve bu alanların kullanımı sağlığın geri kazanılmasında etken olabilir (Bedimo-Rung, Mowen and Cohen, 2005; Cohen et al. 2007; Godbey, Caldwell, Floyd and Payne, 2005; Ho, Payne, Orsega-Smith and Godbey, 2003; Librett, Henderson, Godbey and Morrow, 2007; Vinluan, 2005; Taylor, Floyd, Whitt-Glover and Brooks, 2007).

Kent sınırları içerisinde yer alan ve bir kamusal alan niteliği taşıyan bu mekânların, topluma çevresel, sosyal ve ekonomik yönden doğrudan ya da dolaylı olarak fayda sağlama potansiyeli bulunmaktadır. Bu tür alanlar doğa güzellikleri ile birtakım peyzaj düzenlemelerinin yapıldığı çoğunlukla yeşil alanların olduğu yerlere konumlandırılmıştır (Gehl, 2016). Konumları itibarı ile bu alanlar taşıdığı sembolik ve simgesel değerleri ile de her toplumun kendine özgü kentsel ve kamusal yaşam kültürünü ve bilinç düzeyini ön plana çıkartmaktadır. Rekreasyon alanların planlanmasında sadece rekreatif aktivitelerin yapılabileceği spor alanlarının değil aynı zamanda bireylerin pasif olarak serbest zamanlarını değerlendirebileceği piknik, oturma alanları gibi doğal çevreyle ilişkili olabilecekleri dinlenme amacıyla yapılandırılan alanları da kapsayabilir. Bu tür alanlar ailelerin çocukları ile birlikte serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri bir ortam sunarken aynı zamanda toplumun her kesiminden bireye hitap edebilecek seçenekleri ile bireylere hafta sonlarını değerlendirecek alternatif bir çözüm sunmaktadır (Mobley, 2006).

Son zamanlarda bu kamusal alanların değerlendirilmesi ve toplumun daha fazla yeşil alanlara yönelmesi amacı ile “Millet Bahçeleri” projesi gündeme gelmiş ve birçok şehirde proje tamamlanmıştır. Millet Bahçesi projesi tasarlanırken özellikle kentlerin en yakın bölgelerinde yer alan büyük parsellerin seçilmesi ve bu parsellerin içerisinde bazı hayvanların serbestçe dolaşabilecekleri alanlar, seyir ve gözlem kulesi, havacılık müzesi ve bisiklet ve yürüyüş yolları, gölet, botanik parkı, organik bostan ve meyve bahçeleri, üretim seraları, spor sahaları, macera parkları, çocuk oyunu alanları, kültür terasları ve mesire alanları gibi farklı bir konsept çerçevesinde şekillendirilen rekreasyon alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çok sayıda bitki türünün yer alacağı bu millet bahçeleri konumları gereği birçok rekreasyonel olanağı ve tesisi birlikte bulundurma özelliğine sahip olması ile kent yaşamından uzaklaşmayan ya da uzaklaşmak istemeyen bireyler için şehrin gürültüsünden kurtulabileceği, sosyalleşebileceği güvenli bir ortamın olduğu kaçış yeri olarak düşünülebilir.

Kentlerdeki rekreasyon alanlarını bireylerin ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlayabilmek ve toplumun her kesimine hitap edebilecek farklı temalarda parklar oluşturmak oldukça önemlidir. Bu nedenle rekreasyon alanlarının en önemlilerinden birisi olarak kabul edilen parkların sadece çocuklara ya da yaşlılara hitap eden alanlar değil, tüm bireylere hitap eden alanlar haline getirilerek kentsel alanlar içerisinde çok yönlü güvenli rekreasyon alanlarının planlanması eğlence ve aktivitenin yanı sıra doğal güzelliklerin olduğu yeşil alanlara konumlandırılması bireylere yeşilin ve mavinin keyfinin sürebilecekleri ortamlar sunacaktır. Yapılan bu çalışma, giderek önem ve çeşitlilik kazanan park ve rekreasyon alan ve projelerinin bireylerin daha fazla serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri ve fiziksel aktivite amaçlı kullanabilecekleri ortamların yaratılması ve alan kullanımına ilişkin ihtiyaçların ve kısıtlamaların tespiti, mevcut alanların yeniden restore edilerek çağdaş koşullara kavuşturulması park ve rekreasyon alan kullanımına ilişkin katılım düzeyini artırıcı etki sağlayacaktır. Bu bağlamda çalışmada, park ve rekreasyon alanlarının kullanımına ilişkin tercih ve kısıtlamaların belirlenmesine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod

Araştırma Modeli

Çalışmada, park ve rekreasyon alan kullanıcılarının bu alanları tercih etme ve alan kullanımında yaşanan kısıtlamaları belirlemeye ilişkin bir ölçme aracı geliştirme amacı doğrultusunda nicel araştırma modellerinden birisi olan “tarama modeli” kullanılmıştır. Tarama modeli genellikle bireylere ilişkin birtakım özelliklerin belirlenmesi ya da mevcut bir durumun saptanması ve bu durumu ortaya çıkarılıp betimlenmesi amacıyla seçilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012; Ural ve Kılıç, 2013; Karasar, 2014).

Çalışma grubu

Çalışmada, park ve rekreasyon alanı kullanımına ilişkin tercih ve kısıtlamalara ilişkin etkenlerin belirlenmesi amacıyla ölçek geliştirileceği için, çalışmanın evrenini Türkiye’de yer alan park ve rekreasyon alanları oluştururken, örnekleme bu alanları kullanan 17 ile 69 yaş arasındaki katılımcılar oluşturmaktadır. Ölçeğe ilişkin geçerlik ve güvenilirlik analizleri için katılımcılar bir ana grup (1098) ve üç alt grup (350, 375, 323) olmak üzere ayrılmıştır. Çalışma için seçilen ana grup 1098 (kadın 717 $X = 27,12$ $ss = 9,07$ yaş; erkek 381 $X = 30,32$ $ss = 11,65$ yaş); ilk grup 350 (kadın 219 $X = 19,63$ $ss = 1,19$ yaş; erkek 131 $X = 19,60$ $ss = 1,32$ yaş); ikinci grup 375 (kadın 275 $X = 25,63$ $ss = 2,47$ yaş; erkek 100 $X = 26,18$ $ss = 2,38$ yaş); üçüncü grup 323 (kadın 175 $X = 40,16$ $ss = 8,63$ yaş; erkek 148 $X = 42,80$ $ss = 8,57$ yaş) serbest zaman katılımcısı oluşturmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ana grup ve bütün alt gruplar üzerinde ayrı ayrı yapılarak karşılaştırılmıştır.

Ölçek Geliştirme Basamakları

Çalışma kapsamında geliştirilen veri toplama aracı araştırmacılar tarafından Likert ölçek geliştirme aşamaları doğrultusunda geliştirilmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda ölçek geliştirme sürecinde yerli ve yabancı alan yazın taraması yapılarak park ve rekreasyon alan tercihleri ve kullanım ile ilgili kısıtlamalara yönelik literatürde yer alan çalışmalara odaklanılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle kısıtlama ya da engel nedir? Literatürde kısıtlama, engel olarak hangi tanımlar yer almaktadır? Park ve rekreasyon alanlarına ilişkin kısıtlama ya da engellerin olup olmadığı, bu kısıtlama ya da engellerin neleri kapsadığı ve serbest zaman katılımına ilişkin kısıtlama ya da engeller ile ilgili sorulara yanıt aranmıştır. Ölçeğin madde havuzunun oluşturulmasında bu soruların yanıtlarının olduğu çalışmalar ve alanda uzman kişilerin görüşlerinin yanı sıra bu alanda daha önce yapılmış çalışmalardan (Arnold ve Shiness, 1998; Hubbard and Mannell, 2001; Shiness, Floyd and Parry, 2004; Wilcox, Castro, King, Housemann and Brownson, 2000; Stanis, Schneider, Chavez and Shiness, 2009) yola çıkılarak serbest zamanını park ve rekreasyon alanlarında değerlendirmek isteyen bireylerin mekan seçiminde etken olan nedenlere ilişkin maddeler incelenmiş ve ilgili maddeler aynen veya üzerinde birkaç değişiklik yapılarak madde havuzuna eklenmiştir. Bu bağlamda toplam 33 maddelik denemelik ölçeğin madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan denemelik ölçek ile ilgili hakem değerlendirme formu (maddeler uygun, madde çıkarılmalı ya da madde düzeltilmeli, madde kısaltılmalı vb.) oluşturularak alan uzmanlarının görüşleri alınmak

amacıyla gönderilmiştir. Alan uzmanlarına gönderilen formlar üzerinde ortak görüş alınarak 33 maddelik ölçek üzerinde ufak değişiklikler yapılmış ve taslak form alana uygulanmak üzere hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan ölçek beşli likert tipinde hazırlanmış ve (1) “hiç önemli değil”, (2) “biraz önemli”, (3) “orta düzeyde önemli”, (4) “oldukça önemli”, (5) “tam anlamıyla önemli” olmak üzere sıralanarak derecelendirilmiştir. Buna göre taslak ölçekte serbest zaman katılımcılarının park ve rekreasyon alan tercihi ve kullanım kısıtlamalarına ilişkin görüşlerini beş kategoride derecelendirmeleri istenmiştir. Taslak ölçek araştırmaya katılması planlanan geniş bir gruba uygulanmadan önce 35 kişilik küçük bir gruba uygulanarak ölçekte yer alan ifadelerin anlaşılabilirliği test edilmiştir. Bu aşamadan sonra katılımcılardan gelen öneriler doğrultusunda ölçeğe son şekli verilmiş ve alan uygulanmak üzere ölçek formları hazır hale getirilmiştir.

Bulgular

P-RASVKKÖ'nün Yapı Geçerliliği

Ölçeğin geçerlilik çalışmasına geçilmeden önce veri setinin faktör analizi için uygunluğu test edilmiştir. Bunun için Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity testlerine ilişkin ki-kare değerleri incelenmiştir. Yapılan işlemler sonucunda ana grubun KMO değeri ,82 ve Barlett Sphericity testine ilişkin ki-kare değeri 5810,903 (sd=91; p=,00); ilk grubun KMO değeri ,81 ve Barlett Sphericity testine ilişkin ki-kare değeri 2000,112 (sd=91; p=,00); ikinci grubun KMO değeri ,77 ve Barlett Sphericity testine ilişkin ki-kare değeri 2115,993 (sd=91; p=,00); üçüncü grubun KMO değeri ,81 ve Barlett Sphericity testine ilişkin ki-kare değeri 1638,214 (sd=91; p=,00) olarak saptanmıştır. Literatürde veri setinin faktör analizi için uygunluğunun olabilmesi için KMO değerinin ,60'tan büyük ve Barlett testine ilişkin ki-kare değerinin ise anlamlı çıkması gerektiği ifade edilmiştir (Karasar, 2014). Bu doğrultuda hem ana grup hem de alt grupların hepsinin veri setinin faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir. Ölçek maddelerinin seçiminde her bir faktör için kesme değeri ,30 olarak alınmıştır. Ayrıca faktörleşme sırasında binişik olan maddeler ölçekten elemine edilmiştir. Buna göre ana grup için özdeğeri 1 ve üzerinde olan ve toplam varyansın 48,94'ünü açıklayan 2 faktörlü yapı elde edilirken; ilk grup için 49,48'ini açıklayan 2 faktörlü yapı; ikinci grup için 48,71'ini açıklayan 2 faktörlü yapı; üçüncü grup için 48,67'sini açıklayan 2 faktörlü yapı ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 1. P-RASVKKÖ'nün ilk grup AFA sonuçları

Birinci Faktör:
Park-Rekreasyon Alan Kullanımı

		P-RASVKKÖ İlk Grup	P-RASVKKÖ İkinci Grup	P-RASVKKÖ Üçüncü Grup	P-RASVKKÖ Ana Grup
		Faktör Yükleri	Faktör Yükleri	Faktör Yükleri	Faktör Yükleri
1	Park alanına suça meyilli kişilerin gelme korkusu	,832	,870	,746	,837
2	Park alanında alkol ve uyuşturucu kullananların	,824	,876	,848	,853

3	bulunması Park alanında ve/veya tesislerde hırsızlık olaylarına ilişkin huzursuzluk hissi	,780		,723		,783		,761	
4	Park alanında ve/veya tesislerde fiziksel saldırıya uğrama korkusu	,762		,817		,762		,783	
5	Park alanında ve/veya tesislerde cinsel saldırıya uğrama korkusu	,754		,834		,752		,789	
İkinci Faktör: : Park-Rekreasyon Alan Seçimi									
6	Park alanı ve/veya tesislere otobüs, dolmuş gibi toplu taşıma araçları ile kolay ulaşımın imkânının olması		,490		,484		,462		,438
7	Park alanında çeşmenin olması		,749		,597		,644		,656
8	Park alanı ve/veya tesislerde lavabo ve tuvaletlerin olması		,739		,741		,637		,707
9	Park alanı ve/veya tesislerin temiz olması		,707		,769		,721		,746
10	Park alanı ve/veya tesislerin bakımlı olması		,619		,653		,655		,656
11	Park alanı ve/veya tesislerin mekan ve peyzajının güzel olması		,601		,479		,711		,598
12	Park alanı ve/veya tesislerde bisiklet, tenis raketi, top vb. kiralanabilecek ekipmanların olması		,532		,515		,575		,526
13	Park alanı ve/veya tesislerde yeme-içme, dinlenme ve çocuk oyun alanları gibi ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanların olması.		,512		,579		,520		,538
14	Park alanı ve/veya tesislerin eve yürüme mesafesinde olması		,494		,469		,605		,521

Tablo 1’de, P-RASVKKÖ’ne ilişkin ana grup ve alt grupların AFA sonuçları yer almaktadır. AFA sonuçları incelendiğinde bütün gruplarda 2 faktörlü ve 14 maddeli bir yapının ortaya çıktığı görülmektedir. Gruplara ilişkin yapılan AFA sonucunda ilk grubun ilk faktörünün özdeğeri 4,98 olan ve toplam varyansın % 35,60’nı açıklayan 5 maddeden oluştuğu; ikinci faktörün ise özdeğeri 1,94 olan toplam varyansın % 13,88’ini açıklayan 9 maddeden oluştuğu

ve faktör yüklerinin ,49 ve ,83 arasında değiştiği belirlenmiştir. İkinci gruba ilişkin ilk faktörün özdeğeri 4,24 olan ve toplam varyansın % 30,35'ini açıklayan 5 maddeden oluştuğu; ikinci faktörün ise özdeğeri 2,57 olan toplam varyansın % 18,36'sını açıklayan 9 maddeden oluştuğu ve faktör yüklerinin ,47 ile ,87 arasında değiştiği belirlenmiştir. Üçüncü grubun ilk faktörünün özdeğeri 4,50 olan ve toplam varyansın % 32,14'ünü açıklayan 5 maddeden oluştuğu; ikinci faktörün ise özdeğeri 2,31 olan toplam varyansın % 16,53'ünü açıklayan 9 maddeden oluştuğu ve faktör yüklerinin ,46 ile ,84 arasında değiştiği belirlenmiştir. Son olarak ana gruba ilişkin AFA sonuçları incelendiğinde ilk faktörün özdeğeri 4,60 olan ve toplam varyansın % 32,86'sını açıklayan 5 maddeden oluştuğu; ikinci faktörün ise özdeğeri 2,31 olan toplam varyansın % 16,08'ini açıklayan 9 maddeden oluştuğu ve faktör yüklerinin ,43 ile ,85 arasında değiştiği görülmektedir. Bu noktada literatürde bir maddenin ilgili faktörü güçlü bir şekilde temsil edebilmesi için ilgili maddenin faktör yükünün ,30 ve üzerinde olması gerektiği önerilmektedir (Büyüköztürk, 2010; Seçer, 2013). Bu öneriler dikkate alındığında bütün maddelerin faktör yüklerinin temsil ettiği faktörü güçlü bir şekilde yansıttığı görülmektedir. Bu bağlamda faktör altında toplanan maddelerin içerikleri incelenmiş ve birinci faktör Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK), ikinci faktör Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS) olarak isimlendirilmiştir. P-RAK, park ve rekreasyon alan kullanımında serbest zaman katılımcılarını güvenlik açısından kısıtlayan unsurları ölçmektedir. P-RAS, park ve rekreasyon alan kullanımında serbest zaman katılımcılarının bu alanları seçmelerinde etken olan unsurları ölçmektedir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

AFA ile belirlenen 14 maddelik iki faktörlü yapının doğrulanması için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Gruplara ilişkin yapılan DFA sonuçlarının yorumlanabilmesinde literatürde yer alan uyum indekslerine ilişkin tablo dikkate alınmıştır. Tablo...’de standart uyum indeksleri yer alırken, Tablo...’da yapıya ilişkin gruplar üzerinde yapılan DFA sonucunda ortaya çıkan uyum indeksleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 2. Standart uyum indeksleri (Schumacher ve Lomax, 1996; Schermelleh, Engel ve Moosbrugger, 2003: 23-74).

Uyum İndeksi	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/sd	0-3	3-5
CFI	.95 ≤ CFI ≤ 1.00	.90 ≤ CFI < .95
GFI	.90 ≤ GFI ≤ 1.00	.85 ≤ GFI < .90
AGFI	.90 ≤ AGFI ≤ 1.00	.85 ≤ AGFI < .90
NFI	.95 ≤ NFI ≤ 1.00	.90 ≤ NFI < .95
TLI	.90 ≤ TLI ≤ 1.00	.85 ≤ TLI < .90
RMSEA	.00 ≤ RMSEA ≤ .05	.05 < RMSEA ≤ .10

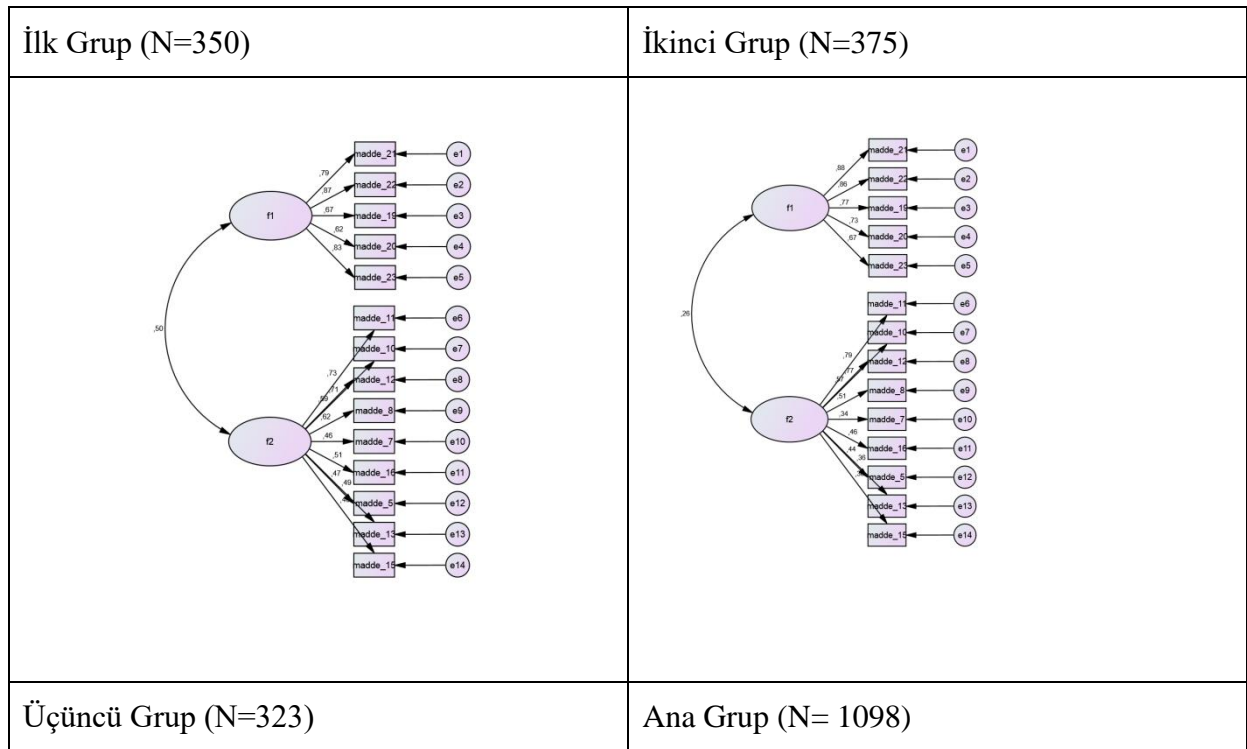
Tablo 3. Gruplara ilişkin DFA sonuçlarına ilişkin karşılaştırmalı uyum indeksleri

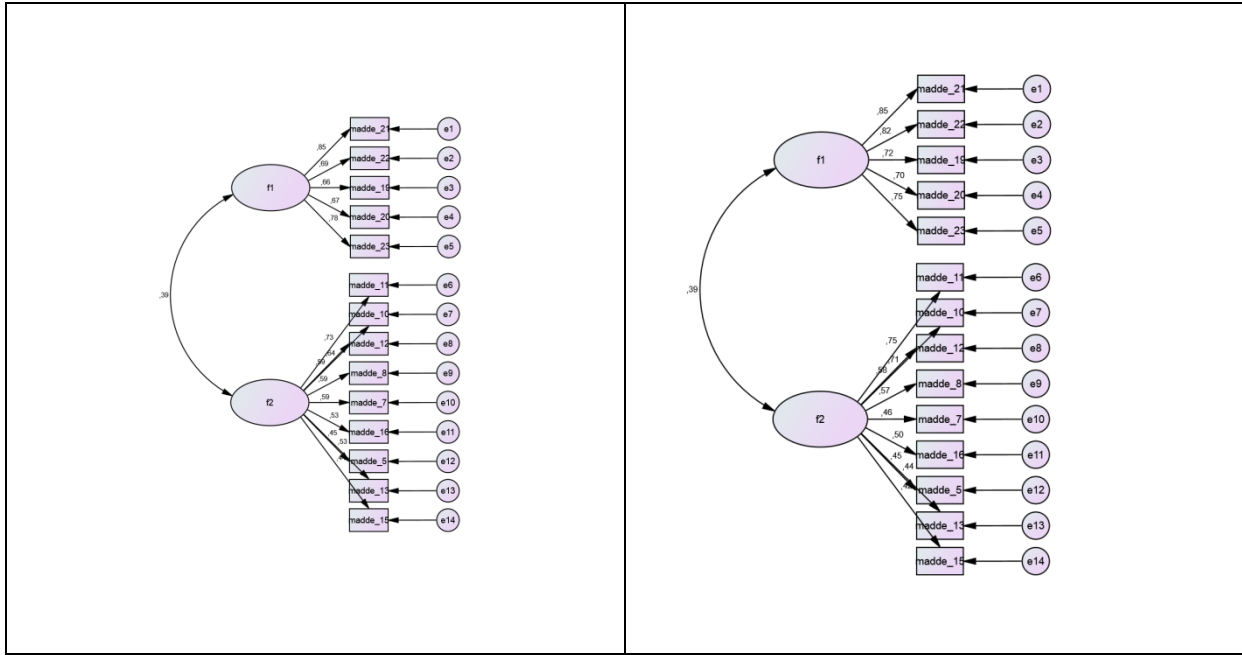
Uyum İndeksi	İlk Grup	İkinci Grup	Üçüncü Grup	Ana Grup
χ^2/sd	3,16	2,5	2,0	4,3
CFI	,92	,94	,95	,96
GFI	,91	,93	,94	,96

AGFI	,87	,90	,91	,94
NFI	,89	,91	,91	,95
TLI	,89	,93	,94	,94
RMSEA	,07	,06	,05	,05

Gruplara ilişkin yapılan DFA sonuçları (Tablo 3) ve standart uyum indeksleri (Tablo 2) incelendiğinde en yüksek uyum indekslerine ana grup sahip iken; bu sırayı üçüncü grup ve ikinci grup izlemektedir. Uyum indeksleri diğer gruplara göre en düşük ilk grupta çıkmıştır. Yine de bütün değerler literatürde yer alan (Tablo...) standart uyum indeks değer aralıkları içerisinde yer almaktadır. DFA ile doğrulanan gruplara ilişkin modellere ait Path diyagramları da Şekil 1'de görülmektedir.

Şekil 1. P-RASVKKÖ'nin ana grup ve alt gruplara yönelik path diyagramı

Ayrıca P-RASVKKÖ'nin yakınsak ve ıraksak geçerlik için Açıklanan Ortalama Varyans (AVE), Açıklanan Ortalama Varyansın Karekökü ($\sqrt{AVE}$) ile Yapı Güvenirliği (CR) değerleri hesaplanmıştır.

Tablo 4. Park-Rekreasyon Alan Seçimi ve Kullanım Kısıtlayıcıları Ölçeği (P-RASVKKÖ) için gerçekleştirilen dfa sonucuna göre faktör korelasyon ilişkisi, faktörler arası korelasyon değerlerinin karesi, AVE, $\sqrt{AVE}$ ve CR değerleri

		P-RAK	P-RAK	AVE	$\sqrt{AVE}$	CR
P-RAK	r	1	,354**	0.64	0.80	0.90
P-RAS	r		1	0.36	0.60	0.83

**p<0.01

Tablo 4'te P-RASVKKÖ'nin faktörlerarası korelasyon, Açıklanan Ortalama Varyans (AVE) ve Yapı Güvenirliği (CR) değerleri incelendiğinde P-RAK ve P-RAS alt boyutları arasındaki korelasyon katsayısının 0.35 olduğu görülmektedir. P-RAK alt boyutunun AVE değeri 0.64 ve CR değeri 0.90 olarak hesaplanırken; P-RAS alt boyutunun AVE değeri 0.36 ve CR değeri 0.83 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ıraksak geçerlilik için AVE değerinin karekökü alınarak hesaplama yapılmış ve P-RAK için $\sqrt{AVE}$ değeri 0.80 olarak; P-RAS için $\sqrt{AVE}$ değeri 0.60 olarak hesaplanmıştır.

Güvenirlilik

Araştırmada geliştirilmek istenen P-RASVKKÖ'nin güvenirliliği, iç tutarlılık analizi ve iki yarı test güvenirliliği ile ortaya konmuştur. Buna göre Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK) faktörünün iç tutarlılık katsayısı ,87; Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS) iç tutarlılık katsayısı ,78 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca ölçüğe ilişkin yapılan iki yarı test güvenirliliği yöntemi kullanılmış ve bu doğrultuda ölçek maddeleri rastlantısal şekilde ikiye ayrılarak formül aracılığı ile [$r \text{ Test} = (2r/1+r)$; $r =$ testin yarısına ait korelasyon katsayısı] güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonrasında ölçeğin Spearman-Brown değeri 0.85 ve Guttman değeri 0.85 olarak hesaplanmıştır.

Madde Analizi

Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının en önemli aşamalarından birisi olan madde analizinin yapılması gerekliliği üzerinde durulurken; özellikle çok faktörlü ölçeklerde veri setinin % 27'lik üst ve alt grupları belirlenerek iki grup arasında karşılaştırmanın yapılması ve bu iki grup arasında anlamlı farklılığın tespit edilmesi amacıyla da madde analizinin yapılması önerilmektedir (Büyüköztürk, 2014). Bu doğrultuda ana grup üzerinde madde analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. P-RASVKKÖ'nin ilk grup (n=1098) madde analizi sonuçları

Madde no	Faktörler	Üst %27 Grup n=296		Alt %27 Grup n=296		t	p
		x	ss	x	ss		
1	P-RAK	2,32	,99	1,15	,41	-19,543	.00**
2		2,30	,97	1,08	,26	-21,743	.00**
3		2,36	1,10	1,08	,29	-19,572	.00**
4		2,53	1,08	1,18	,59	-20,732	.00**
5		2,42	,98	1,13	,34	-22,355	.00**
6	P-RAS	2,61	1,03	1,30	,62	-19,512	.00**
7		2,06	,86	1,22	,42	-15,908	.00**
8		1,98	,80	1,07	,27	-18,840	.00**
9		2,14	,81	1,10	,31	-21,301	.00**
10		2,29	,91	1,23	,52	-17,841	.00**
11		2,43	,92	1,51	,81	-13,445	.00**
12		2,12	,90	1,28	,51	-14,762	.00**
13		2,13	,97	1,13	,36	-16,519	.00**
14		2,37	1,12	1,21	,52	-17,004	.00**

**p<,001

Tablo 5'te ana gruptan (n=1098) elde edilen verilere ait analizler yer almaktadır. Buna göre katılımcılardan elde edilen veriler büyükten küçüğe sıralanarak % 27'lik üst ve alt gruplar oluşturularak t-testi ile %27 lik alt ve üst grup arasındaki fark karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda

P-RASVKKÖ'nin iki faktörlü yapısında % 27'lik üst ve alt gruplar arasındaki toplam puan farkı incelendiğinde anlamlı farklılığın saptandığı görülmektedir ($p < ,05$).

3.5. Madde-Toplam Test Korelasyonu Analizi

Tablo 6'da P-RASVKKÖ'nin madde-toplam test korelasyonu katsayısına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Field (2009) ölçek geliştirme çalışmalarında madde seçimi aşamasında ölçeğe ilişkin madde-toplam test korelasyon değerlerinin eleme ölçütü olan ($0.30 \leq \dots$) dikkate alınmasını ve bu değer altında yer alan maddelerin geliştirilen ölçeğin kendi iç tutarlığını düşüreceği için çalışma dışı bırakılmasını önermiştir.

Tablo 6. P-RASVKKÖ'nin madde-toplam test korelasyonu analizi

Madde Toplam Korelasyonu		Madde Toplam Korelasyonu	
Madde No		Madde No	
1	,38	8	,41
2	,34	9	,47
3	,42	10	,56
4	,48	11	,50
5	,53	12	,58
6	,41	13	,53
7	,40	14	,58

Tablo 6'da araştırmanın ana grubu olan 1098 serbest zaman katılımcısından elde edilen veriler doğrultusunda P-RASVKKÖ'nin iç tutarlığını tespit etmek için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Bu bağlamda P-RASVKKÖ'nin madde toplam test korelasyon değerlerinin ,34 ile ,58 arasında değiştiği saptanmıştır.

Tartışma ve Sonuçlar

Serbest zamanlarını park ve rekreasyon alanlarında değerlendirmek isteyen bireyler için park ve rekreasyon alanlarının daha güvenilir ve kullanılabilir bir ortam haline getirebilmek için bireylerin ihtiyaçlarının belirlenmesi, onları kısıtlayan faktörlerin tespit edilmesi önemlidir.

Çalışmada serbest zaman katılımcılarının park ve rekreasyon alan seçimi ve bu alanların kullanımına ilişkin kısıtlayan faktörlerin belirlenebilmesi amacı ile Park-Rekreasyon Alan Seçimi ve Kullanım Kısıtlayıcıları Ölçeğinin (P-RASVKKÖ) geçerli ve güvenilir ölçme aracı geliştirmek için analizler gerçekleştirilmiştir. P-RASVKKÖ'nün faktör yapısını ortaya çıkarabilmek amacı ile gerçekleştirilen very setinin faktör analizine uygunluğu testi ve Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonuçlarına göre, ölçeğin ilk grup için KMO değeri ,81 ve Barlett Sphericity testi ki-kare değeri 2000,112 ($sd=91$; $p=,00$); ikinci grup için KMO değeri ,77 ve Barlett Sphericity testi ki-kare değeri 2115,993 ($sd=91$; $p=,00$); üçüncü grup için KMO

değeri ,81 ve Barlett Sphericity testi ki-kare değeri 1638,214 (sd=91; p=,00) ve son olarak ana grup için KMO değeri ,82 ve Barlett Sphericity testi ilişkin ki-kare değeri 5810,903 (sd=91; p=,00) olarak tespit edilmiştir. P-RASVKKÖ'nün bütün gruplar için yapılan AFA sonucunda 14 maddeden ve iki faktörlü yapısı ortaya çıkarılmıştır. Ölçeğin birinci faktörü park-rekreasyon alan kullanımı (P-RAK) ve İkinci faktörü park-rekreasyon alan seçimi (P-RAS) olarak isimlendirilmiştir. P-RAK faktörü 5 maddeden oluşurken; P-RAS faktörü 9 maddeden oluşmaktadır. AFA ile ortaya çıkarılan yapının doğrulanması amacı ile gerçekleştirilen DFA sonucunda ilk grup için elde edilen uyum indeksleri $\chi^2/sd=3,16$, RMSEA=,07, GFI=,91, AGFI=,87, NFI=,89, TLI=,89 ve CFI=,92 ; ikinci grup için elde edilen uyum indeksleri $\chi^2/sd=2,05$, RMSEA=,06, GFI=,93, AGFI=,90, NFI=,93, TLI=,93 ve CFI=,94; üçüncü grup için elde edilen uyum indeksleri $\chi^2/sd=2,0$, RMSEA=,05, GFI=,94, AGFI=,91, NFI=,94, TLI=,94 ve CFI=,95 ve ana grup için elde edilen uyum indeksleri $\chi^2/sd=4,3$, RMSEA=,05, GFI=,96, AGFI=,94, NFI=,95, TLI=,94 ve CFI=,96 olarak belirlenmiştir. Gruplara ilişkin yapılan DFA sonuçları (Tablo....) ve standart uyum indekleri (Tablo...) karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde ki-kare değerinin serbestlik derecesine bölünmesi ile elde edilen değer olan χ^2/sd hariç ana gruba ilişkin uyum indeks değerlerinin en yüksek olduğu saptanmıştır. Uyum indekslerinin en yüksek çıktığı ana grupta χ^2/sd değerinin diğer gruplara göre yüksek çıkma nedeni ise hem ki-kare χ^2 değerinin hem de ki-kare değerinin serbestlik derecesine bölünmesi ile elde edilen χ^2/sd değerinin örneklem büyüklüğünden çok çabuk etkilenmesinden kaynaklanmaktadır (Şimşek, 2007; Waltz, Streikland and Lenz, 2010). Diğer gruplara ilişkin uyum indeksleri değerlendirildiğinde mükemmel uyumdan kabul edilebilir sıraya göre üçüncü grup ve ikinci grup izlerken; en düşük uyum indeks değerlerinin ilk grupta olduğu belirlenmiştir. Ancak yine de bütün gruplara ilişkin uyum indeks değerleri ve standart uyum indeks değerleri göz önüne alındığında bütün grupların mükemmel/kabul edilebilir değer aralıkları içerisinde uyum indekslerine sahip olduğu da bilinmelidir. Bu noktada DFA sonuçları P-RASVKKÖ'nün iki faktörlü 14 madden oluşan yapısının bütün gruplar için doğrulandığının kanıtı niteliğindedir.

P-RASVKKÖ'nin faktörlerarası korelasyon, Açıklanan Ortalama Varyans (AVE) ve Yapı Güvenirliği (CR) değerleri incelendiğinde P-RAK ve P-RAS alt boyutları arasındaki korelasyon katsayısının 0.35 olarak saptanırken; alt boyutlara ilişkin P-RAK'nın AVE değeri 0.64 ve CR değeri 0.90; P-RAS'nın AVE değeri 0.36 ve CR değeri 0.83 olarak hesaplanmıştır. Sonuçlar incelendiğinde P-RAS için AVE değerinin kritik değer olarak kabul edilen 0.50'nin altında olduğu görülmektedir. Literatürde AVE değerinin (0.50 <...) ve CR değerinin (0.70 <...) olması gerektiği ifade edilirken (Hair ve diğ., 2009); diğer güvenilirlik kriterlerinin sağlandığı durumlarda AVE değerinin (0.50 >...) kalan değerlerin de kabul edilebileceği bildirilmiştir (Fornell ve Larcker, 1981; Berthon, Ewing ve Hah, 2005). Ayrıca iraksak geçerliliğinin sağlanabilmesi için her bir faktörün diğer faktör ile olan ilişkisi incelenmelidir. Ayrıca AVE değerinin karekökünün iki faktör arasındaki ilişki katsayısından yüksek olması ancak korelasyon katsayısının 0.90 altında olması beklenmektedir (Fornell ve Larcker, 1981; Kline, 2010). Bu doğrultuda, faktörlere ilişkin AVE değerinin karekökü alınmış ve P-RAK için $\sqrt{AVE}$ değeri 0.80 olarak hesaplanırken; P-RAS için $\sqrt{AVE}$ değeri 0.60 olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda P-RAK ve P-RAS için hesaplanan iraksak geçerlik için AVE değerinin karekökünün maksimum eşik sınırı olarak belirlenen 0.90'nın altında ve her iki alt boyutun AVE değerlerinin kareköklerinin korelasyon katsayısından yüksek olması

ölçüm modelinin kabul edilebilir düzeyde yakınsak ve ıraksak geçerliğe sahip olduğunun kanıtı niteliğindedir.

P-RASVKKÖ'nin güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılan iç tutarlılık analizi ve iki yarı test güvenilirliği sonuçlarına göre P-RAK'nın iç tutarlılık katsayısı ,87; P-RAS'ın iç tutarlılık katsayısı ,78 olarak tespit edilmiştir. Literatürde bir ölçeğe ait iç tutarlık katsayısının .70 ve üzerinde olmasının ölçme aracının yüksek güvenilirlik ölçütlerini karşıladığı anlamına geldiği ifade edilmiştir (Thompson, 2004; Büyüköztürk, 2014). Bu bağlamda P-RASVKKÖ'nin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlık katsayılarının yüksek olması ölçeğin güvenilir ve kararlılık katsayısının yüksek olduğunun kanıtı niteliğindedir. Literatürde bir ölçeğin zamana karşı değişmezliğini tespit etmek amacıyla genellikle test-tekrar test yöntemi kullanılmaktadır. Ancak çalışmada uygulama kolaylığı ve zaman tasarrufu açısından test-tekrar test güvenilirliği yerine daha çok tercih edilen bir yöntem olan iki yarı test güvenilirlik analizi ile değerler hesaplanmıştır (Seçer, 2013). Yapılan hesaplamalar sonrasında ölçeğin Spearman-Brown değeri 0.85 ve Guttman değeri 0.85 olarak bulunması ölçeğin güvenilir olduğunu kanıtı niteliği taşımaktadır.

Tüm bu bulgular sonucunda Park-Rekreasyon Alan Seçimi ve Kullanım Kısıtlayıcılığı Ölçeği'nin (P-RASVKKÖ) geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Alexandris, K., Barkoukis, V., Tsorbatzoudis, H., Grouious G. (2003). A study of perceived constraints on a community-based physical activity program for the elderly in Greece. *Journal of Aging and Physical Activity*, 11(3): 305-318. Doi:10.1123/japa.11.3.305
- Arnold, M. L., Shiness, K. J. (1998). The role of gender, race, and income on park use constraints. *Journal of Park and Recreation Administration*, 16 (4): 39-56.
- Bedimo-Rung, A. L., Mowen, A. J., Cohen, D. A. (2005). The significance of parks to physical activity and public health: a conceptual model. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(2): 159-168. Doi: 10.1016/j.amepre.2004.10.024
- Berthon, P., Ewing, M., Hah, L. L. (2005). Captivating company: dimensions of attractiveness in employer branding. *International Journal of Advertising*, 24(2): 151-172. Doi:10.1080/02650487.2005.11072912
- Boothby, J., M.F. Tungatt., A.R. Townsend. (1981). Ceasing participation in sports activity: reported reasons and their implications. *Journal of Leisure Research* 13(1):1-14. Doi: 10.1080/00222216.1981.11969463
- Brown, S. A., Huber, D., Bergman, A. (2006). A perceived benefits and barriers scale for strenuous physical activity in college students. *American Journal of Health Promotion*, 21(2): 137-140. Doi: 10.4278/0890-1171-21.2.137
- Büyüköztürk Ş (2011). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı- istatistik, araştırma deseni spss uygulamaları ve yorum. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem.
- Cohen, D. A., McKenzie, T. L., Sehgal, A., Williamson, S., Golinelli, D., Lurie, N. (2007). Contribution of public parks to physical activity. *American Journal of Public Health*, 97(3): 509-514. Doi: 10.2105/AJPH.2005.072447
- Crawford, D.W. , G. Godbey. (1987). Reconceptualizing barriers to family leisure. *Leisure Sciences* 9(2): 119-127. Doi: 10.1080/01490408709512151
- Dunn, E. (1987). Recreation research consultant, Edmonton, Alberta: Personal communication.
- Ellis, G., P.A. Witt. (1984). The measurement of perceived freedom in leisure. *Journal of Leisure Research* 16(2): 110-123. Doi: 10.1080/00222216.1984.11969595
- Fenton, L., White, C., Gallant, K. A., Gilbert, R., Hutchinson, S., Hamilton-Hinch, B., Lauckner, H. (2017). The benefits of recreation for the recovery and social inclusion of individuals with mental illness: An integrative review. *Leisure Sciences*, 39(1): 1-19. Doi: 10.1080/01490400.2015.1120168
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS:(and sex and drugs and rock'n'roll)*. Sage.
- Francken, D.A. , M.F. Van Raij. (1981). Satisfaction with leisure time activities. *Journal of Leisure Research* 13(4): 337-352. Doi: 10.1080/00222216.1981.11969498

- Fornell, C., Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1): 39-50. Doi: 10.2307/3151312
- Gardner, R. O. (2016). Crews, camps, and communities: place and belonging in jam festival scenes. In *Symbolic Interactionist Takes on Music*. Emerald Group Publishing Limited.
- Genkinger, J. M., Jehn, M. L., Sapun, M., Mabry, I., Rohm Young, D. (2006). Does weight status influence perceptions of physical activity barriers among African- American women? *Ethnicity & Disease*, 16(1): 78-84.
- Gehl, J. (2016). *Public Spaces for the 21st Century*. In *New Urbanism*. Routledge.
- Godbey, G. 1985. Nonuse of public leisure services: a model. *Journal of Park and Recreation Administration* 3(2): 1-12.
- Godbey G. C., Caldwell, L. L., Floyd, M. F., Payne, L. L. (2005). Contributions of leisure studies and recreation and park management research to the active living agenda. *American Journal of Preventive Medicine*, 8(2):150-158. Doi: 10.1016/j.amepre.2004.10.027
- Harper, W. (1986). Freedom in the experience of leisure. *Leisure Sciences* 8(2): 115-130. Doi:10.1080/01490408609513064
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. (2009). *Multivariate data analysis*. NJ: Prentice Hall
- Henderson, K. A., Stalnaker, D., Taylor, G. (1988). The relationship between barriers to recreation and gender-role personality traits for women. *Journal of leisure research*, 20(1): 69-80. Doi: 10.1080/00222216.1988.11969758
- Henderson, K. A., Ainsworth, B. E. (2000). Enablers and constraints to walking for older African American and American Indian women. *American Journal of Public Health*, 71(4): 313-321. doi: 10.1080/02701367.2000.10608914.
- Henderson, K. A., Neff, L. J., Sharpe, P. A., Greaney, M. L., Royce, S. W., Ainsworth, B. E. (2001). "It takes a village" to promote physical activity: the potential for public park and recreation departments. *Journal of Park and Recreation Administration*, 19(1): 23-41. <http://www.lib.ncsu.edu/resolver/1840.2/2033>
- Ho, C. H., Payne, L., Orsega-Smith, E., Godbey, G. (2003). Parks, recreation and public health. *Parks & Recreation*, April, 38(4): 18-27.
- Howard, D.R. , J.L. Crompton. (1984). Who are the consumers of public park and recreation services? An analysis of the users and non-users of three municipal leisure service organizations. *Journal of Park and Recreation Administration* 2(3): 33-48.
- Hubbard, J., Mannell, R. C. (2001). Testing competing models of the leisure constraint negotiation process in a corporate employee recreation setting. *Leisure sciences*, 23(3): 145-163. Doi:10.1080/014904001316896846
- Iso-Ahola, S.E. (1985). A theory of substitutability of leisure behavior. *Leisure Sciences* 8(4): 367-89. Doi:10.1080/01490408609513081
- Iso-Ahola, S.E. , R.C. Mannell. (1985). Social and psychological constraints on leisure. In *Constraints on Leisure*, M.G. Wade, ed. Springfield, Ill.: Charles C. Thomas.

- Jackson, E. L. (2000). Will research of constraints still be relevant in the twenty-first century? *Journal of Leisure Research*, 32(1): 62-69. Doi: 10.1080/00222216.2000.11949887
- Jackson, E.L. (1983). Activity-specific barriers to recreation participation. *Leisure Sciences* 6(1): 47-60. Doi: 10.1080/01490408309513021
- Jackson, E.L., E. Dunn. (1987). Ceasing participation in recreation activities: a conceptualization and empirical investigation. Paper presented at the Fifth Canadian Congress on Leisure Research, Dalhousie University, Nova Scotia.
- Jackson, E.L., M.S. Searle. (1983). Recreation nonparticipation: variables related to the desire for new recreational activities. *Recreation Research Review* 10(2): 5-12.
- Jackson, E.L., M.S. Searle. (1985). Recreation nonparticipation and barriers to participation: concepts and models. *Loisir et Società* 8(2): 693-707. Doi: 10.1080/07053436.1985.10715236
- Jennings, V., Gaither, C. J. (2015). Approaching environmental health disparities and green spaces: an ecosystem services perspective. *International journal of environmental research and public health*, 12(2): 1952-1968. doi: 10.3390/ijerph120201952
- Karasar, N. (2014). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel.
- Librett, J., Henderson, K. A., Godbey, G., Morrow, J. R. (2007). An introduction to parks, recreation and public health: Collaborative frameworks for promoting physical activity. *Journal of Physical Activity and Health*, 4(1): 1-13. Doi: 10.1123/jpah.4.s1.s1
- Mannell, R.C., W. Bradley. (1986). Does greater freedom always lead to greater leisure? Testing a person X environment model of freedom and leisure. *Journal of Leisure Research* 18(4): 215-230. Doi:10.1080/00222216.1986.11969661
- McGuire, F.A. (1984). A factor analytic study of leisure constraints in advanced adulthood. *Leisure Sciences* 6(3): 313-26. Doi:10.1080/01490408409513038
- Miller, Y. D., Brown, W. J. (2005). Determinants of active leisure for women with young children- an "ethic of care" prevails. *Leisure Sciences*, 27(5): 405-420. Doi: 10.1080/01490400500227308
- Misener, K., Doherty, A., Hamm—Kerwin, S. (2010). Learning from the experiences of older adult volunteers in sport: a serious leisure perspective. *Journal of Leisure Research*, 42(2): 267–290. Doi:10.1080/00222216.2010.11950205
- Mobley T A. (2006) Yerel yönetimlerin halkın rekreasyon ve park ihtiyaç ve hizmetlerini karşılamadaki rolü. *Yerel Yönetimler ve Sağlıklı Kentler Sempozyumu*. 27-28 Nisan Eskisehir, Türkiye.
- Romsa, G., W. Hoffman. (1980). An application of nonparticipation data in recreation research: testing the opportunity theory. *Journal of Leisure Research* 12(4): 321-28. Doi: 10.1080/00222216.1980.11969458
- Searle, M.S., E.L. Jackson. (1985a). Socioeconomic variations in perceived barriers to recreation participation among would-be participants. *Leisure Sciences* 7(2): 227-49. Doi: 10.1080/01490408509512120
- Searle, M.S., E.L. Jackson. (1985b). Recreation non-participation and barriers to participation: considerations for the management of recreation delivery systems. *Journal of Park and Recreation Administration* 3(2): 23-35.

- Seçer, İ. (2013). SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi. Ankara:Anı.
- Shaw, S.M. (1985). The meaning of leisure in everyday life. *Leisure Sciences* 7(1):1-24. Doi: 10.1080/01490408509512105
- Salmon, J., Owen, N., Crawford, D., Bauman, A., Sallis, J. F. (2003). Physical activity and sedentary behavior: A population-based study of barriers, enjoyment, and preference. *Health Psychology*, 22(2): 178-188. Doi: 10.1037//0278-6133.22.2.178.
- Schumacher, R. E., Lomax, R. G. (1996). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Schermelleh, E. K., Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods Of Psychological Research Online*, 8(2): 23-74.
- Shinew, K. J., Floyd, M. F., Parry, D. (2004). Understanding the relationship between race and leisure activities and constraints: exploring an alternative framework. *Leisure sciences*, 26(2): 181-199. Doi: 10.1080/01490400490432109
- Smiley, K. T., Sharma, T., Steinberg, A., Hodges-Copple, S., Jacobson, E., Matveeva, L. (2016). More inclusive parks planning: park quality and preferences for park access and amenities. *Environmental Justice*, 9(1): 1-7. Doi: 10.1089/env.2015.0030
- Son, J. S., Mowen, A. J., Kerstetter, D. L. (2008). Testing alternative leisure constraint negotiation models: an extension of Hubbard and Mannell's Study. *Leisure Sciences*, 30(3): 198-216. Doi: 10.1080/01490400802017308
- Stanis, S. A. W., Schneider, I. E., Chavez, D. J., Shinew, K. J. (2009). Visitor constraints to physical activity in park and recreation areas: Differences by race and ethnicity. *Journal of Park and Recreation Administration* 27(3): 78-95.
- Şimşek Ö.F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş, Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Taylor, W. C., Floyd, M. F., Whitt-Glover, M. C., Brooks, J. (2007). Environmental justice: A framework for collaboration between the public health and parks and recreation fields to study disparities in physical activity. *Journal of Physical Activity and Health*, 4(1): 50-63. Doi: 10.1123/jpah.4.s1.s50
- Thomsen, J. M., Powell, R. B., & Monz, C. (2018). A systematic review of the physical and mental health benefits of wildland recreation. *Journal of Park & Recreation Administration*, 36(1): 123-148. Doi: 10.18666/JPRA-2018-V36-I1-8095
- Thompson, B. (2004). *Exploratory and confirmatory factor analysis*. American Psychological Association.
- Trost, S. G., Owen, N., Bauman, A. E., Sallis, J. F., Brown, W. (2002). Correlates of adults' participation in physical activity: review and update. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 34(12): 1996-2001. Doi: 10.1249/01.MSS.0000038974.76900.92
- Waltz CF, Strickland OL, Lenz ER. (2010) *Measurement in Nursing and Health Research*. New York: Springer Publishing Company.

Webster, M., Jones, K. (2017). Camping, cowboys, and country music: patient and resource management at canada's largest multi-day country music festival. *Prehospital and Disaster Medicine*, 32(S1): 132. Doi: 10.1017/S1049023X17003685

Witt, P.A. ,G.D. Ellis. (1985). Development of a short form to assess perceived freedom in leisure. *Journal of Leisure Research* 17(3): 225-33. Doi: 10.1080/00222216.1985.11969632

Witt, P.A. ,T.L. Goodale. (1981). The relationship between barriers to leisure enjoyment and family stages. *Leisure Sciences* 4(1):29-49. Doi:10.1080/01490408109512948

Wilcox, S., Castro, C., King, A. C., Housemann, R., Brownson, R. C. (2000). Determinants of leisure time physical activity in rural compared with urban older and ethnically diverse women in the United States. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 54(9): 667-672. Doi: 10.1136/jech.54.9.667

World Commission on environment and development. (1987). Report of the world commission on environment and development: our common future. Published as Annex to General Assembly document A/42/427.

Vinluan, M. H. (2005). Advocacy update: reducing obesity through recreation. *Parks & Recreation*, 40:16-18.